СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVI. Ч. 232. Джерзі Сити, Н. Дж., четвер, 6-го жовтня 1938. No. 232. Jersey City, N. J., Thursday, October 6, 1938. VOL. XLVI.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

РУЗВЕЛТ РАДИТЬ РОБІТНИЧИМ ЮНІЯМ ОБЄДНАТИСЯ

ГЮСТОН (Тексас). — Президент Рузвелт вислав на річну конвенцію Американської Федерації Праці лист з поздоровленням, в котрім радить провідникам посварених фракцій робітничого юнійного руху обєднатися.

Він каже, що розбиття й взаємна боротьба мусять ослабити престіж робітничих організацій та викликати реакцію, яка пошкодить передовсім самим робітникам.

Ґрін, президент Федерації Праці, зараз заявив, що він готов погодитися з Комітетом Промислової Організації, але Джан Луіс йому не дає.

ПОГОДИЛИСЯ В АВТОМОБІЛЬНІЙ ЮНІЇ.

ВАШИНҐТОН. — Фракційна боротьба в рамах автомобільної юнії покінчилася врешті полагодою, коли президія юнії згодилася приняти назад 4 прогнаних урядників юнії.

Посередниками були Сидні Гилмен і Филип Морей, віцепрезидент Комітету Промислової Орґанізації.

РАДИТЬ БИЗНЕСОВІ МЕНШЕ „ПОБРЕНЬКУВАТИ ШАБЛЕЮ".

ГАЙД ПАРК (Ню Йорк). — Речник президента заявив ґазетярам, що, на думку президента, американські бизнесмени повинні витягнути собі з европейської політичної ситуації таку науку, що бизнесові порадно якнайменше побренькувати шаблею, а зате якнайбільше кооперувати з урядом.

ЩЕ НЕ МАЄ.

ГАЙД ПАРК (Ню Йорк). — З огляду на те, що деякі біржевики вже почали спекулювати на заповіджену американським урядом міждержавну конференцію для загального роззброєння, що її має скликати президент Рузвелт, президент заявив, що він іще не має ніякого дефінітивного пляну такої конференції, а промова Велеса, заступника секретаря стейту, в цій справі це лише загальна виява становища.

ЗАКИДАЄ ІТАЛІЇ ВЕДЕННЯ ФАШИСТІВСЬКОЇ ПРОПАҐАНДИ В АМЕРИЦІ.

ВАШИНҐТОН. — Джірилямо Валенті, предсідник Італійського Антифашистівського Комітету, заявив перед конґресовим комітетом для розсліду „неамериканських акцій", що італійський уряд веде через своїх консулярних урядників в Америці фашистівську пропаґанду та будує тут фашистівську орґанізацію.

Свідок заявив, що фашистівську пропаґанду ведеться в італійських школах в Америці під покришкою навчання італійської мови. Всі італійські щоденники в Америці знаходяться під диктатом фашистівських аґентів. Італійські консулі не вагаються вживати страшення італійських іміґрантів переслідуваннями їх родин і знайомих в Італії на випадок, як іміґранти не сповнять волі фашистівського уряду. В книжках італійських шкіл в Америці величається Мусолінія за те, що, мовляв, він відродив Італію. В Америці збирано міліоновий фонд буцімто на працю Червоного Хреста в Етіопії, а на ділі на піддержку воєнної кампанії проти Етіопії. Зорґанізовані в Америці італійські фашисти, говорив свідок, служать громилами проти людей, що не симпатизують з фашизмом.

СЕНЗАЦІЙНИЙ РОЗСЛІД ПУБЛИЧНИХ УРЯДНИКІВ.

БРУКЛИН (Ню Йтрк). — Вилйем Герлендс, комісар інвестиґації, вислав до 1,402 фінансових інституцій приказ подати йому всі реєстри, що відносяться до приватних справ окружного прокуратора Вилйема Ґіґена та кожного члена його штабу.

Комісар заповідає, що такий розслід зробить щодо кожного урядника, занятого виконуванням закону в цьому повіті.

ПЕРУ Й ЕКВАДОР ЗІРВАЛИ ПЕРЕГОВОРИ.

ВАШИНҐТОН. — Спеціяльні делеґації південноамериканських републик Еквадору й Перу, що від двох років пробували тут полагодити спори цих держав за границю, зірвали дальші переговори.

Уряди будуть пробувати навязати нові переговори через свої міністерства заграничних справ.

НЕ ЗНАЙШЛИ ВІДКРИТОЇ ЗЕМЛІ.

НЮАРК (Ню Джерзі). — До цього порту приїхала виправа МекҐреґора до північного бігуна. Члени виправи запевняють, що в підбігуновій околиці нема землі, котру відкрив віцеадмірал Пірі підчас своєї виправи і назвав Підбігуновим Краєм Крокера (Арктик Крокерленд). Виправа перебувала в підбігунових околицях 15 місяців.

ПОТРІБНО НЕГАЙНОЇ ГРОШЕВОЇ ПОМОЧИ ДЛЯ ЗАКАРПАТТЯ!

Обєднання Українських Орґанізацій в Америці одержало від закарпатських українців заклики допомогти їм морально й матеріяльно в їх теперішній важкій боротьбі за свої права.

Закарпатська Україна, зубожіла через воєнне лихоліття і повоєнні злидні, не може сама роздобути настільки фондів, щоб належно обороняти свої права. Тому вона й відкликається до нас, заморських українців, по запомогу для її змагань.

Це перший раз в історії нашої іміґрації закарпатські українці відносяться до нас по таку поміч. Боротьбу, яку вони ведуть 18 років за свої національні й соціяльні права, вели власними засобами. Тепер вимоги на їх сили завеликі. Тому ми повинні дати їм негайну поміч.

Жертви просимо присилати на адресу Обєднання.

ОБЄДНАННЯ УКРАЇНСЬКИХ ОРҐАНІЗАЦІЙ В АМЕРИЦІ.

ТЕЛЄҐРАМИ ОБЄДНАННЯ ДО УРЯДІВ АМЕРИКИ, АНҐЛІЇ, ФРАНЦІЇ, НІМЕЧЧИНИ И ІТАЛІЇ.

New York, Sept. 23. 38.

Whereas 750,000 Ukrainians living in that portion of Czechoslovakia known as Subcarpathian Ukraine, or Ruthenia, were and are oppressed and even denied their rights guaranteed by treaties, we, Americans of Ukrainian descent, most strongly urge your Excellency to use your good offices to secure for Ukrainians in Czechoslovakia the right of self-determination. We are convinced that only in this manner can the Czechoslovakian question be settled on a more just and permanent basis. We, Americans of Ukrainian descent, also strongly oppose summary annexation or apportionment of the aforementioned Ukrainian territory by or to any nation. We respectfully urge your Excellency to stress strongly in present and future negotiations toward a permanent peace in Europe, the necessity of establishing a free and independent Ukrainian State.

United Ukrainian Organizations of United States,

EMIL REVYUK, president.

DMYTRO HALYCHYN, secretary.

РОДИННА ТРАГЕДІЯ.

Кенет МекКина, 28-літній робітник рафінерії нафти в Перт Амбою, Ню Джерзі, що від довшого часу не жив зо своєю 32-літною жінкою, Геті, напав на неї в місцевому готелі, де вона працювала як послугачка, і вистрілом з револьвера покалічив її так тяжко, що вона вмерла в шпиталі. МекКина вистрілив і до себе, завдаючи собі легку рану, яку лікарі сподіваються вилікувати.

БУДУТЬ УСУВАТИ НАДЗЕМНУ ЗАЛІЗНИЦЮ.

Міська комісія для перевозу в Ню Йорку видала рішення, що будова надземної залізниці на Шестій Евені шкарадить місто та є небезпекою для автомобільного руху, і тому заявилася за її усунення. Меншість у комісії заявилася за задержання лінії. Залізниче підприємство постановило боротися з рішенням комісії судовою дорогою.

ЗЛОДІЙ ПІДЧАС КРАДІЖУ ЯБЛУК У САДІ ПОМЕР.

В Янові на Поліссі якийсь 17-літній хлопець закрався до саду Ґ. Микитчика, щоб накрасти яблук. В одній хвилині вийшов до саду власник саду. Злодій з мішком зірваних овочів зачав утікати, але спотикнувся й утратив свідомість. Притім кров ударила йому на мозок і він помер на місці.

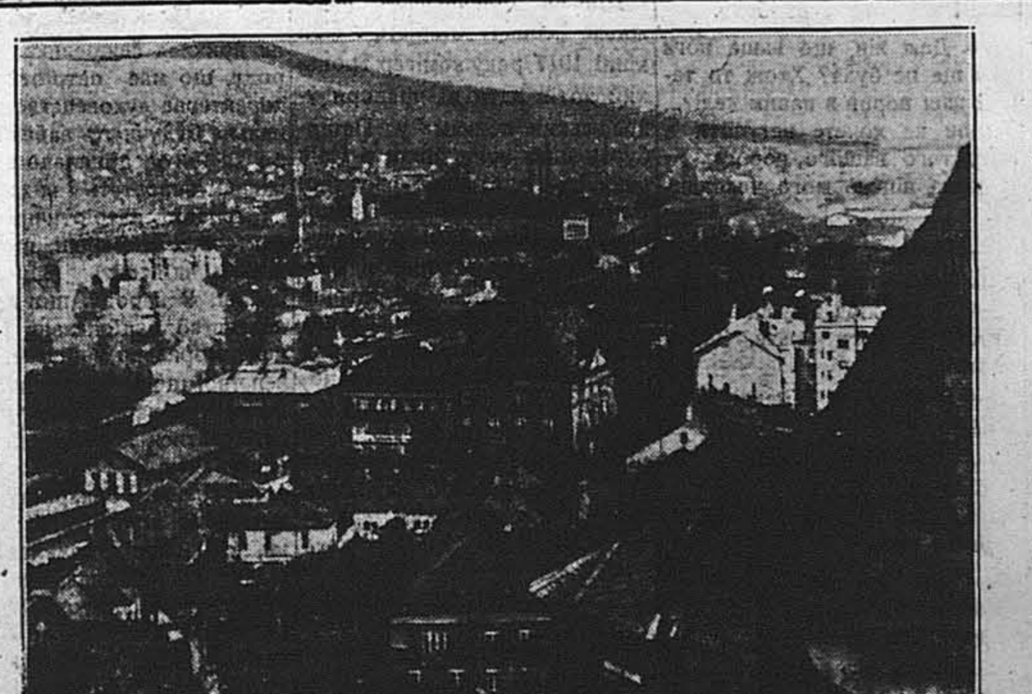
СМЕРТЬ ПЯТЬОХ ДІТЕЙ У ПОЖАРІ.

Підчас пожару дому Вилиса Беквита в Діп Рівер, Конетикот, згинули в пожарі його 5 дітей у віці від 18 місяців до 18 літ. Трупи дітей знайдено скулені вкупці в кутику на другому поверсі дому. Батько дітей, самий сильно попечений, не можучи врятувати їх з вогню, склав троє врятуваних дітей в авто, розказав їм, як керувати автомобілем та казав їм їхати до сусідів, котрі потім заалярмували пожарну сторожу. Дітей і батька відвезено до шпиталю, де батько помер з попечень.

ТРАҐІЧНИЙ ВИПАДОК У КАБІНЕТІ РЕНТҐЕНОЛЬОҐА.

В рентґенольоґічнім кабінеті лікаря д-ра Максиміліяна Нойберґера в Коломиї пересвітлював лікар Марморош пацієнта. При рентґенівських працях асистував студент медицини Вільгельм Рап. Через необережність наблизився він до апарату і доторкнувся проводів з сильним електричним струмом. Наслідок був траґічний: студент сильно крикнув і впав мертвий на землю. Всяка поміч була безуспішна.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

ПІД ПОЛЬСЬКОЮ ОКУПАЦІЄЮ.

Місто Тешин, що донедавна було під Чехословаччино, цими днями заняли польські війська. Коли Польща загрозила Чехословаччині, котра була в клопоті з Німеччиною, що вона захопить Тешин силою, якщо Чехословаччина не віддасть його добровільно, Чехословаччина зреклася міста і його округи.

РЕКОНСТРУКЦІЯ ЧЕСЬКОГО КАБІНЕТУ

ПРАГА. — Чеський кабінет міністрів переорґанізувався з тою зміною, що влучено до нього трьох словацьких міністрів. Це домагання, в рішучій формі, поставила словацька народня партія, яка видвигнула клич: „Словаччина для словаків!" Чехи поспішно згодилися приняти тих міністрів, а також уділити повну автономію словакам, щоб у той спосіб запобігти дальшому внутрішньому розкладові чехословацької републики. Проте словаки не є зовсім задоволені з цього, бо два приняті словацькі міністри не були вибранцями словаків, але назначені чехами. Третій міністер, Сокол, зрезиґнував і тим викликав у кабінеті нову кризу.

СЛОВАЦЬКИЙ ЛЕҐІОН У ВІДНІ.

ВІДЕНЬ. — У Відні формується словацький леґіон, якого завданням є відірвати Словаччину від Чехословаччини та підчинити її під німецьку опіку. Цей леґіон подібний до того, що його створили були судетські німці перед відданням Судетів Німеччині.

ЧЕСЬКО-НІМЕЦЬКЕ ЗБЛИЖЕННЯ.

БЕРЛІН. — Німецька преса цілком перестала накидатися на чехів, а навіть слідно в ній приязні завваги на адресу чехів. Німці хвалять чехів, що в повному порядку і в повній дисципліні відступають перед німецькою армією. В ґазетах говориться також, що між чехами й німцями прийде незадовго до повної згоди і співпраці. Правдоподібно чехи навіть зрезиґнують з плебісциту, а полагодять справу дальщих територій мирно. Бо плебісцит готов знов розятрувати рани.

МАДЯРИ ХОЧУТЬ ЗАКАРПАТТЯ.

БУДАПЕШТ. — Мадярський уряд натискає на Чехословаччину, щоб вона негайно віддала їй околиці, заселені мадярами, а також щоб відступила їй Закарпатську Україну. Мадярський уряд погрожує війною. Ціла мадярська армія стоїть вповні змобілізована. Покликано до військової служби всіх резервістів до 45 року життя.

МАДЯРІВ ПІДДЕРЖУЮТЬ ПОЛЯКИ.

ВАРЩАВА. — Крім італійців піддержують мадярські домагання також поляки. Польська преса з радістю витає факт, що між Мадярщиною і Польщею прийде до спільних границь. У той спосіб, говорять поляки, відітнеться Румунію від Чехословаччини, а тимсамим відіпхається совєтські впливи від середущої Европи.

МОСКВА ЗРИВАЄ З ФРАНЦІЄЮ.

МОСКВА. — Москва далі гірко критикує договір у Мінхені та говорить, що через те Гітлер осягнув те, чого хотів, себто усамітнив цілком Францію. Франція тепер не має ніяких приятелів, крім Анґлії. Таке їх писання пояснюють у міжнародніх колах тим, що Совєти уважають свій мілітарний союз з Францією скінченим.

У ФРАНЦІЇ ПІДДЕРЖУЮТЬ ПОЛІТИКУ ДАЛЯДІЄ.

ПАРИЖ. — Премієр Далядіє дістав у французькім парляменті величезною більшістю вотум довіря. Французькі політичні кола мало журяться тим, що Совєти незадоволені та що погрожують зірванням мілітарного союзу. Навіть слідне задоволення з того. Уряд Далядіє поспішно працює, щоб довести до повного порозуміння з Італією, а також із Німеччиною. Вже ухвалено назначити до Італії амбасадора. Впродовж двох років Франція не мала свого амбасадора в Італії, бо амбасадор мусів би зголоситися перед італійським королем, та затитулувати його „імператором". А тою формальністю він признав би підбій Етіопії. Тепер Франція готова признати підбій Етіопії, а також довести до вирівняння непорозумінь на Середземнім морю і в Еспанії. Посередником у тім зближенні є анґлійський амбасадор у Римі, лорд Перт, той сам, що довів до порозуміння з Анґлією й Італією.

ЧЕЙМБЕРЛИН ДІСТАЄ ПІДДЕРЖКУ.

ЛОНДОН. — Хоч політика Чеймберлина стрінула гостру критику в парляменті, то проте передбачають, що він остаточно дістане величезну підтримку. Знаменне те, що в палаті лордів виголосив промову лорд Болдвин, попередній премієр, і вповні піддержав Чеймберлина. Притім він додав, що вповні піддержує думку Чеймберлина, що Анґлія мусить далі поспішно збротись, а навіть повинна на військовий лад зорґанізувати приватний промисл.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jeresy City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ТРЕБА НЕГАЙНОЇ АКЦІЇ

Дальші донесення з Европи нарешті розкривають нові тайні коншахти, що ведуться довкола Чехословаччини. Ні преса ні радіо не дають їм належного розголосу, бо вони не мають у собі таких драматичних признак, які мали недавні події з боротьби Німеччини й Чехословаччини, і не мають таких широких можливостей. Одначе ці події можуть легко скропитися на українському народові, і тому нам треба за ними пильно слідити.

Передовсім приходить вістка з Будапешту, столиці Мадярщини, що мадярський уряд сподівається, що італійський диктатор Мусоліні піддержить домагання мадярського уряду до Чехословаччини віддати Мадярщині „руські" і словацькі території Чехословаччини. Мовляв, мадярському урядові треба цих територій на те, щоб мати спільну границю з Польщею, а цього треба для створення солідного протисовєтського бльоку від Балтійського до Чорного моря.

Який інтерес у тому має Мадярщина, це кожному ясно. Який інтерес у цьому мала би Польща, теж можна догадатися: їй дуже невигідно, що український народ під іншою владою має хочби трохи кращу долю. Якби так Мадярщина забрала закарпатських українців, то це вже булаб для Польщі ґарантія, що з боку закарпатських українців не прийде нікому в Україні ніяка піддержка, ні навіть захота.

Отже справа не йде зовсім про антисовєтський бльок. Антисовєтський бльок це тільки параван, яким Мадярщина й Польща хочуть закрити свої конспірації проти закарпатських українців. І Мусолінієві теж не йде про ніякий антисовєтський бльок. За всякою правдоподібністю, це не бльок проти совєтів, але бльок проти Німеччини, заборола проти дальшого посування німецьких впливів на схід, — нова політика Італії, що сильно скріпилася від останньої перемоги Німеччини в Чехії.

Як воно не булоб, ці нові коншахти можуть легко скінчитися тим, що Мадярщина й Польща, та ще може й Італія, пошиють собі кожух з української шкіри.

Притому Мадярщина домагається віддання Закарпатської України, негайно, без вирішення міжнародної комісії й без голосування населення. Це показує, що коли українці мають щось у тій справі робити, то вони мусять ділати скоро, щоб не сталося з Закарпатською Україною таке, яке сталося з Чехословаччиною: американські чеські й словацькі організації в Ню Йорку зібрали демонстрацію проти окупації судетських країв аж на той день, котрий був визначений на виконання окупації.

„МИ ГОРДІ З ГЕРОЙСЬКОЇ МИНУЛОСТИ РОСІЙСЬКОГО НАРОДУ"

В петербурзькім музеї „Ермітаж", заложенім царицею Катериною II. у 18. столітті, відкрито недавно виставу під гаслом: „Военная минулість російського народу". Петербурзька „Красная газета", описуючи виставу, робить такий висновок: „Червона армія разом з робітниками Совєтського Союзу шанує традиції чудових російських вояків, які в боротьбі за незалежність батьківщини покрили свою зброю вічною славою".

З погляду демократичного і загально - людського не можна мати закидів проти такої вистави, яка показує боротьбу народу за свободу й самостійність. Також „большевицький папа" — Ленін — відріжняв два роди воєн: війну імперіялістичну, що приводить слабші народи під панування сильних, і війну визвольну, як оборону поневолених народів проти гнобителів. З опису петербурзької вистави видно, що совєтська влада „розширила" поняття оборони батьківщини так далеко, що втиснула у виставу всі війни, ведені московською державою від початку 17-го віку. Ці війни тепер названо оборонними війнами, боротьбою за свободу московського народу. Тому то війни проти Московщини теперішні володарі в Кремлі називають „інтервенціями", а ворогів Московщини — „інтервентами".

Як же було в дійсності? Про війну, ведену на території Московщини на початку 17. століття проти шведів, поляків, донських та українських козаків, можна сказати, що це була оборона московського народу проти чужинців. Як відомо, ця війна завершилася вибором нового царя Михайла Романова 1613 року. Нова династія Романових не обмежилась обороною Московщини, але почала ширити границі своєї держави воєнними засобами і коштом сусідніх народів. Уже 1667 року Москва й Польща поділили між собою Україну по лінії Дніпра. Московське і польське військо помагали собі взаємно проти українського народу, що хотів вирватися на волю. Проти „християнських" володарів — царя московського та короля польського — український гетьман Петро Дорошенко звертався до Туреччини і до кримського хана по допомогу. Очевидно, це, з погляду Москви і Польщі, була „інтервенція", але з погляду українського це була боротьба за свободу. І так на кожнім кроці бачимо, що московська „правда" стає з нашого погляду **неправдою.** Приміром таке: московський цар Петро І. почав 1700 року війну проти Швеції, в союзі з Польщею та Данією. Не шведи були напасниками; вони оборонялися. А що мали добре військо, то на початку війни побили московське військо, данців, поляків і саксонців. 1708 року шведський геройський король Карло XII. вирушив на Москву, щоби покарати царя Петра, але мусів через недостачу поживи повернутися в Україну, бо від українського народу сподівався для себе помочі. Гетьман Мазепа вступив у союз із шведами, щоб вигнати московську владу з України. Само собою, петербурзька вистава підносить до неба царя Петра, переможця під Полтавою, шведів називає „інтервентами", а українців аґентами чужоземного імперіялізму. Про долю поневоленого українського народу під владою московських царів Москва мовчить, бо теперішня Москва йде слідами царів. Майже ціле 18-те століття московські царі вели війни. Не були це війни за „незалежність батьківщини", а за **панування над іншими народами.** Совєтська вистава показує, наприклад, реліквії бою під Куперсдорфом (р. 1759) в Прусії з Фридрихом II. Примха цариці Єлисавети пігнала московських вояків у той бій, а через два роки примха іншого царя, Петра III., зробила Московщину союзницею Прусії. Чи це була „оборона батьківщини"? І чи можна бути гордим з такої „воєнної слави", коли народ не знав, защо і пощо його посилали на смерть деспотичні володарі?

Совєтська преса жалкує, що на виставі мало реліквій від походів ґенерала Суворова. Це той Суворов, що взяв боєм Варшаву, коли поляки спротивилися поділові їхньої держави між Росією та Прусією. Чи ця війна і війни московських царів проти великої французької революції були боротьбою за волю московського народу? Нема сумніву, що в „Ермітажі" показують тепер також і запорозькі прапори, взяті московським військом підчас руїни Січи 1775 року.

Дійсно, большевизм переживає „собачу старість". При кінці 1917 року комісар Троцький хотів дати ці прапори українським полкам у Петербурзі, щоб вони йшли в Київ воювати проти „буржуазної Центральної Ради під прапорами революційного Запорожжя: Тепер запорожці в очах московських диктаторів „ізменнікі", як були колись „разбойніками і ворами" для російських царів. Їхні прапори прикрашають торжество переможця, котрий уже й не силкується свої насильства над поневоленими народами вдягати в якусь там „ідеольогію".

С. Т.

МІЖ ПАПОЮ І ҐАРІБАЛЬДІЄМ

(З мого римського щоденника).

Славнозвісний роман Золі, присвячений Римові (він так і називається „Рим"), починається від того, що його головний герой, приїхавши до Вічного Міста, вибирається, не гаючи ні хвилинки, на Янікульський горб, щоб з нього обняти зором мальовниче море бездахових будинків та безчисленних бань.

Бо краєвид, що відкривається з Янікульського горба, це дійсно один з найкращих у Римі. Видно не тільки увесь королівський Рим із червонястим Квіриналом, резиденцією короля, та білосніжною озією памятника Віктора Емануеля, біля якого — у Венецьській палаті — працює дуче, але й далека смуга Сабінських та Альбанських гір, що облягають римську кампанію, колиску сучасної европейської цивілізації. Це — на один бік. А якщо відійдеш яку сотку кроків у другий бік, відкривається величня гора бані св. Петра, що в ній несмертельний Мікель Анджельо зєднав велич пантеону з розмахом базиліки Масенція.

І тут же на самому горбку стоїть прегарний памятник Ґарібальдія. Їздцем на коні. По обидвох боках від нього, здовж алей, попід пальмами, вилискувалися білі погруддя найвизначніших ґарібальдійців, а трохи далі в напрямку до св. Петра очайдушна Аніта, притискаючи до грудей немовля, скаче стрімголов з пістолею в руці до свого чоловіка.

Прегарне місце! Чарівні краєвиди! Повчальні памятки! І тут же, поміж високими пініями, на похилості, що веде до Ватикану, за закрутом дороги, що веде до Ґарібальдія, знайшла собі місце українська папська колегія св. Йосафата — чудовий будинок з прегарною каплицею, що могла би бути церквою, з широкими світлими коридорами, де виставлено справжню ґалерію української церковної архітектури, з широкими зручними мармуровими сходами, з прегарними терасами, звідки відкривається краєвид на всі чотири сторони світу білого, і з якою соткою затишних кімнат, де українські семинаристи вчаться фільософії й теольоґії.

Нераз, важачи в душі ріжні фактори українського відродження, спинявся я думкою перед високою брамою колеґії: як заважить вона на долі українського народу? Роля духовенства в життї кожного народу дуже велика. В життї народу поневоленого вона впрост величезна. Ніхто не стоїть так близько до народу, як священник. Нічий приклад не ділає так сильно — додатньо чи відємно — на нарід як приклад священника. У народу, що має патріотичне й характерне духовенство, національна будучність забезпечена, бо за його прикладом і навчанням виростуть і виховаються міліони патріотичних і характерних громадян, що зрештою здійснить національні ідеали. У народу, що має духовенство національно скаліченe, морально упідлене, духовенство, що залишає свій поневолений народ, щоби підслужуватися його панам і визискувачам, — у такого народу (наше Закарпаття, не зважаючи на щасливі винятки, найкращий приклад!) на шляху до національного відродження й остаточної перемоги таке духовенство — найтяжчий тягар і найстрашніше лихо.

В тих рідких зустрічах, що випадали на мою долю підчас прогульок на Янікульський горб, де іноді можна зустріти наших семинаристів у синіх жупанах та жовтих поясах, любих серцю національних барвах, нераз переконувався, що в тих грудях бється гаряче українське серце. Але мимоволі думалося: А чи не народжується в тому серці сумнів і роздвоєння? Чи часом національне почуття не йде там у розріз з наказами вищої духовної влади, що відірвала лемків від рідного пня, що віддала поляком уніині добра, що пройшла мовчанкою останні жахливі переслідування під Польщею, що обійшла мовчанкою палення й руйнування українських православних церков, яке викликало мужній і прегарний пастирський лист митрополита Шептицького?... Так, такі сумніви мусіли існувати. Такі сумніви мусіли підгризати молоду душу, що так тяжко йде на компроміси з голосом свого сумління. Такі сумніви мусіли породжувати в не одній душі важку траґедію, що для деяких могла бути й моральною катастрофою.

Бо ніби приходилося вибирати: чи йти з Ґарібальдієм проти Риму, чи з Ватиканом проти Ґарібальдія, проти ідеї соборности нації, проти ідеї національного відродження й національної величі? І одночасно мусіла ще інша думка сверлувати мозок: Але чому тільки для нас ця дилема? Чому вона не існує для поляків? Чому вона не існує — хоча колись існувала — для італійців? Чому вона зрештою не існує для самого Ватикану, що — після довгого досвіду — признав зрештою, що таки Ґарібальді мав рацію, і що соборна й незалежна Італія мусіла виникнути й існувати, навіть наперекір Ватиканові?

Не знаю, як і в який спосіб але Ватикан, признавши рацію Ґарібальдієві, починає поволі признавати рацію й українцям і намагається усунути оті сумніви, що моглиб розїсти молоді душі будучих духовних пастирів.

Дня 22. вересня ц. р. папа прийняв на спеціяльній авдієнції вихованців української колеґії і виголосив до них промову, що була ствердженням ідеї української соборности та необхідности українського патріотизму. Сама авдієнція була звязана з ювилейними святами охрещення Руси, що проти них поляки протестували у Ватикані, представляючи їх як звичайний вияв „українського антидержавного націоналізму". Та на цей раз їх протести не тільки не мали позитивного наслідку, але навпаки, дали привід папі висловитися прилюдно і в найбільш урочистий спосіб, що він (цитую за „Осерваторе Романо" з 23. IX. 1938) „хотів би робити все якнайбільше й найкраще для його улюблених вихованців Української Колеґії, до яких постійно линє його думка, і з особливою прихильністю звертається тепер з нагоди ювилею охрещення їх народу та їх і його (себто і папи. — Е. О.) великого святого Володимира. Його святости припала до серця ця думка (ювилею охрещення. — Е. О.), бо він вбачає в повному світлі їх почування вдячність до їх великого монарха за його дарунок віри, дарунок охрещення, що Боже Провидіння визначило великому українському народові... І справді, додав іще папа, що булоб з їхньою країною, з їхнім народом, і з усіми народами, колиб вони не прийняли були світла охрещення?! Про це страшно подумати!... Дійсно, страшно подумати! Бо коли бачимо, з якою лютю переслідують українців, православних християн, у католицькій Польщі, то можна собі уявити, як би заходилися коло тих християн українців, колиб вони досі залишалися поганами. Але дякувати Богові, українці — таки християни! І їх великий святий Володимир — одночасно й папський святий, і тому не вимагає ніякого навернення! І потім папа говорив іще про патріотизм, зазначаючи, що „справедливий і здоровий патріотизм — це обовязок: справедливий, дозволений, невідмінний".

Так, невідмінний!

Але цікаво відмітити, що вага й сенсація цього визнання невідмінности патріотичного обовязку полягає тільки в тому, що воно походить від папи і звернене **до українських семинаристів.** Інакше на нього ніхто не звернув би уваги — таке воно банальне і всім відоме. Але в цьому випадку воно — сенсація!...

Евген Онацький, Рим.

Вячеслав Будзиновський.

ПРАКТИК

(Оповідання).

2)

Півняні вхопили Янчика, щоби його занести до хати. Підіймили його і несли так зручно, що він з болю став ревіти нелюдськими голосами.

Крик почули в хліві телята, куплені Янчиком на заріз. З утіхи позадирали хвости, стали підскакувати і радісно ричати.

— Ви чого так дурієте? — спитала корова, глянувши з докором на недосвідну молодь.

— Не чуєте, бабуню, що там сталося? — спитало одно теля. — Не чуєте, як той різник реве, бо йому зломили ногу? Його ніж вже не є нам небезпечний.

— Гей, ви дурні телята! Не розпускайте передчасно ваших писків. Це тільки відволока. Хіба ви не чули, що якась баба, Бог би її побив!, побігла по складача костей Дідика? Бодай той Дідик сам зломив собі ноги! Дідик прийде, нашому катові зложить кости і за які три тижні чорт буде знов на ногах...

Корова стала наслухувати і знов промовила:

— То голос тої баби, що пішла була по Дідика. Ваше нещастя дістало ще одну днину продовжки. Баба не знайшла Дідика... Не велика користь з того. Нині не привела його баба, то завтра він сам зволочиться... Щоби йому руки покрутило, та щоби не міг полатати ноги різника!

Баба ввійшла в хату і сіла коло ліжка, на якім лежав різник.

— Я так задихалася, — промовила, важко сапаючи. — До Дідика далека дорога...

— А чорт би вас побрав з вашою дихавицею! — крикнув різник, розбішений такою новиною. На вашу дихавицю я не цікавий. Я цікавий, чи ви балакали з Дідиком і чому він ще не прийшов.

— Я з Дідиком ще не балакала і не так скоро буду балакати, бо його нема вдома.

— То ви бодай жінкою переказали йому, щоби зараз до мене прийшов?

— Я й жінкою не переказала йому...

— То ви самі його далі шукали?

— Я не шукала, бо знаю, де він.

— То ви хіба не ходили до нього, коли кажете, що не бачили його?

— А деж би я до нього пішла! Моя нога ще не була там і до смерти не буде.

— Деж він, що ваша нога там ще не була? Хтож то такий ваш ворог в нашім селі?... Як ви не хочете вступити в хату того вашого ворога, то я зараз пішлю мого челядника.

— Дідик тепер не в нашім селі. Він...

— То він хіба в сусіднім Ремезові у свого брата. Зараз пішлю.

— Дідик не в Ремезові. Він в місті.

— І до міста недалеко. Як Прокіп сяде на коня і другого візьме для Дідика, то скоро привезе його.

— Ваш челядник Дідика не привезе, бо його до Дідика не впустять.

— Комуж там в місті, неначе мені на злість, поломили ноги, чи руки, щоби я не мав під рукою Дідика?

— Його не взяли до поломаних ніг, ані до поломаних рук. Його взяли до арешту...

(Дальше буде).

Вимагання.

Пан Перце замовив собі в ресторані ковбасу з капустою. Кельнер приносить замовлене.

— Та ковбаса мені не подобається! — каже пан Перце.

— Чому, прошу пана?

— Бо оба кінці дуже близько себе.

ЯК ПОВСТАВАЛА МОСКВОФІЛЬСЬКА ПАРТІЯ У ГАЛИЧИНІ

Причини еміґрації галичан на Холмщину 1865—1867 р.

(2)

Видно, що **архитектура була колись усюди однакова на всьому просторі української землі.** У містечку Раві поступив я до священника Паславського й уперше почув природню українську говірку, вживану не для забаганки — від самого священника, його жінки та дочки. Пятьдесять верств від Львова починають показуватись у стороні від гостинця **відноги Карпат, дуже подібні до київських гір,** а 15 верств від Львова приходиться переїздити ті гори, що за ними заховався Львів. Львів лежить поміж високими горами, у котловині, тому його околиці багато гарніші, як він сам, а радше сказати, в них і вся краса. **Простором Львів завбільшки як Житомир, лише далеко тісніше забудований.** В середині міста старі церкви: Успенська і Миколаївська, а св. Юр, митрополича катедра, накраю, на високій горі, звідки видно ввесь Львів.

Як я приїхав до Львова передвечором, то **не мав куди іде зайти, як до українського театру.** Давали моралізаторську пєсу „**Підгіряни**", якої сюжет із життя карпатських українців. Написав цю **пєсу священник, музику уложив священник, у театрі всюди видно було священників.** Я прийшов ще перед виставою. Грала прегарна полкова музика, зложена з чехів. Нараз відчиняються двері, **входить якийсь священик у папафійці,** яку Данило Максимович С. надягає на свої іменини. **Ввесь нарід устав і віддав йому поклін; за ним другий священик, старий-престарий, ледви ступав, згорбившись і опираючись на палицю.** Питаю сусідів: Хто це? — відповідають: **митрополит Литвинович і перемиський єпископ Полянський.** Піднялася завіса і на сцені появилася багато зодягнена й дуже гарна дівчина. **Що сказалиб у нас на таке? А тут нічого: це звичайна річ і нікого не дивує, що владики в театрі.** На сцені грають по українськи, кавалери з дамами **перешіптуються і компліменти сиплять також по українськи і ніхто не дорікає їм сепаратизмом, забаганками, чудацтвом і т. д. Тут справді чуєш, що українська мова не забаганка або чудацтво, лиш одинока природня мова, бо говорити по німецьки або по польськи було би справді дивно.** Сидів я в театрі один, не мав нікого знайомого, та довго думав над цим вийнятковим явищем тут у

країнської мови, що **зберегла повне право громадянства в однім лише невеличкім закутку широкої української землі, і дивно стало мені, що по всіх інших закутках її, а навіть у більше корінній українській землі цю мову вважають і простою і грубою і смішною і навіть злочинною... Аж так перевернулися поняття у людей.** Тим дивніше, що ці поняття з року на рік увіходять між освічених людей. Про себе скажу, що коли я розмовляв по українськи з Кулішем і Білозерським, то мені було якось ніяково, неприродньо, а у Львові не відчував нічого такого від початку до кінця. Дивні речі!

На другий день був я у **митрополита Литвиновича.** Мешкання його невелике, одначе гарне. Його карита, кажуть, перша в Галичині, прислуга говорить по українськи. Він людина дуже розумна, моторна й оборотна. **На мене дивився дуже недовірливо,** хоч приймав мене дуже делікатно та з пошаною. Коли я вдруге був у нього, поводився зо мною зовсім інакше — з такою щирістю, чуттям, що досі не можу забути його прощання зо мною. **Взяв мене обома руками за голову і, благословлячи, говорив: „Нехай вас Бог благословить, куди ви повернетесь, на всяке добре діло! Нехай вам Бог нагородить, що й нас бідних не забуваете.** (перед прощанням була мова про купно в них книжок, що дало значну поміч їх Ставропигії, і про передплату „Неділі", що без того була би перестала виходити) та й для **моїх одноплемінників трудитесь і вириваете їх із зубів отих проклятих ляхів".** Сойм викликав у нього рішучу переміну; досі йому дорікали прихильністю до польонізму й католицизму; тепер він показався зовсім іншим; українці захоплені — і я вірю, що недармо. З огляду на небезпеку **Литвинович станув на чолі українців і почав розпучливу боротьбу проти поляків, яких і передо мною лаяв, на чім світ стоїть.**

Був я кілька разів у касині, себто в українськім клюбі в т. зв. „Руськім **Народнім Домі".** З таким написом пишаеться в кращій частині міста 4-поверховий широкий дім, **вибудуваний щорічними від 1848 р. складками усіх без вийнятку українців по одному лише крейцарові!** Тут українська ґімназія, вчительська семинарія (?), театр, касино та бібліотека. Зрана до вечора бувають тут усякі українці, читають журнали та ґазети, грають у білярд і карти, розмовляють про всякі справи та рішають ріжні питання.

Був я пять разів і в соймі. Величезна саля з двома рядами вікон, з ґалеріями з трьох боків. Лавки для послів прегарні — з ясеневого дерева, з мягкими, оббиваними плюшем подушками, на яких сидить **двацять звичайних селян у свитах і кожухах. Поруч Ковбасюка сидить ґраф Адам Потоцкі.** Для маршала є дуже багата естрада; він сидить на величавім золоченім кріслі та поважним стукотом булави накликує до порядку. То Сапіга,*) що в 1831 році втік із Росії, розумна та поважна людина, одначе з великим гонором. Зодягнений у контуш.

*) Сапіга — з роду українець.

(Дальше буде).

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

ПО ВЕСІЛЛІ.

Скінчилося трохи напруження в світі і багато людей відідхнули з полекшею.

І є мабуть лиш одна група людей, котра жалує, що напруження скінчилося: це ґазетярі.

Як сказав один американський ґазетяр: ми кляли Гітлера, як на це в нас сил стало, але нині мусимо признати, що його Бог зіслав, щоб ґазети могли добре розвиватися.

ГОЛОС ЧУТИ, ПЕРСОНИ НЕ ВИДАТИ.

Признають американські ґазети однодушно, що кріза останніх днів виказала, що в Америці не люблять Гітлера. Кажуть американці, що вони не люблять навіть його голосу. Багато кращий, мовляв, старечий голос Чеймберлина, ніж розмірно молодий голос Гітлера.

Цікаво, що не порівнювали притому голосу свого президента Рузвелта. Є люди, котрим голос Рузвелта дуже подабається, але є люди, котрим він не подобається. Відомий публіцист Менкен каже, що голос Рузвелта занадто „теноричний".

БЛАГОДАТЬ, ТА НЕ ЗОВСІМ.

Можливо, що для деяких ґазетярів европейська кріза була закритою благодаттю, але не для всіх.

Для тих, що пишуть статті про біжучі теми, европейська кріза показалася справжньою траґедією. Заки їх стаття про крізу дійшла до відома читачів, ситуація в крізі вже зовсім перемінялася. Деколи вона перемінялася, ще заки висохло чорнило на його статті.

Та що може ґазетяр робити? Не має він тої свободи, яку має політик, котрий може про якусь справу говорити, а може відмовитися говорити, як це зробив секретар стейту Кордел Гол, котрий, запитаний за опінію про конференцію в Берхтесґадені, відмовився дати свою опінію, коли ситуація змінялася що десять хвилин.

УСЕ ЗНАВ НАПЕРЕД.

Каже американський фейлетоніст Гейвуд Брун, що відомий американський політичний письменник Джан Ґонтер наперед йому предсказав усі події так, як вони справді відбувалися.

Це мабуть і є рятунок ґазетяра в такій критичній ситуації: не знаючи добре, що сталося, пророкувати те, що буде.

НОВИНА.

Дано людині „тикет", себто завізвання до суду, і про це написали всі ґазети.

Звісно, кожного дня в Америці дають такі „тикети" тисячам людей, і ледве чи вистарчилоб ґазетам паперу, якби стали писати про всі „тикети", що їх дають денно в Америці.

Та цим разом написали ґазети про „тикет", бо звичайно „тикет" дає автомобілістові поліцай, а тут „тикет" дав автомобіліст поліцаєві. Поліцай підійшов до автомобіліста, щоби продати йому „тикет" на поліційний баль, а автомобіліст тицьнув йому в руку замісць доляра „тикет" на росправу в суді. Цей „тикет" він собі заздалегідь приготовив на такий випадок, відкривши, що проти такого продажу білетів на поліційні балі є стейтовий закон.

Отже ґазети написали про новинку за старим правилом: як собака вкусить людину, не новина; як чоловік укусить собаку, новина.

ВУЛИЦЯ ПРОТИ ПРЕМІЄРА.
Вулицями Лондону, англійської столиці, походжали пікети з написами проти згоди з Німеччиною, коли саме Чеймберлин відбував конференції з Гітлером.

УВАГА! PITTSFIELD І ОКОЛИЦЯ! УВАГА!

УКРАЇНСЬКА ЦЕРКОВНА ГРОМАДА СВ. ЙОАНА ХРЕСТИТЕЛЯ В ПІТСФІЛД, МАСС.
буде обходити цього року

В НЕДІЛЮ, 9. ЖОВТНЯ (OCTOBER 9, 1938)

ЮВИЛЕЙ 17-ЛІТНЬОГО ЗАСНУВАННЯ ЦЕРКВИ

Отсе величаве торжество розпічнеться Архієрейською Службою Божою в 10.30 перед полуднем під проводом **Преосвященого Владики Кир Константина.**

Після Служби Божої, яка відправиться в місцевій церкві, відбудеться пікнік, получений з концертом, ріжними забавами, промовами визначніших запрошених гостей і танцями.

В часі Служби Божої буде співати церковний хор української громади з Cohoes, N. Y., котрий пополудні в годині 3-тій візьме участь в уладженім концерті. Провадити хором буде **п. учитель Олекса Лаврів.**

В ціли звеличення цеї радісної для громади в Pittsfield хвилі, Комітет тої громади запрошує отсею дорогою всі дооколичні церковні громади разом зо своїми установами, братствами, товариствами, сестрицтвами, клюбами, хоровими організаціями, як: з **Hudson, N. Y.; Troy, N. Y.; Albany, N. Y.; Cohoes, N. Y.; Amsterdam, N. Y.; Watervliet N. Y.;** і інших, як щирих приятелів і сусідів до якнайчисленнішої участи. Для всіх присутніх буде приготована **смачна перекуска й покріпляючі напитки** на поблизькій фармі Теодора Яковчука, де кожний буде мав спромогу в тіни розложистих дерев забавитись, побалакати з знайомими і приятелями та насолодитись свіжим воздухом та солодкими звуками української пісні.
230,32 За милу забаву ручить — **Комітет.**

ЙОНҐСТАВН, ОГАЙО, Й ОКОЛИЦЯ!

ХОР „БОЯН" ПРИ ГР.-КАТ. ЦЕРКВІ ПРЕСВ. ТРОЙЦІ В ЙОНҐСТАВН, ОГАЙО
відіграє драму А. Суходольського в 5-ох діях зо співами хору і танцями

ХМАРА

В НЕДІЛЮ, 9. ЖОВТНЯ (OCTOBER 9, 1938)

В ЦЕРКОВНІЙ ГАЛІ, 526 W. RAYEN AVE., YOUNGSTOWN, O.
Початок у 6. годині.

Проситься всіх українців з Йонґставну й околиці до численної участи.
Увага! Подається до ласкавого відома, що **Листопадове Свято в нашій громаді** відбудеться цього року **в неділю, 6. листопаду,** в українській гали, 525 W. Rayen Ave. 232
З поважанням — **о. Іван Забава.**

УВАГА! ЕМБРІДЖ, ПА., І ОКОЛИЦІ! УВАГА!

ЗАХОДОМ СПІВАЦЬКОГО ТОВАРИСТВА ім. М. ЛИСЕНКА при українській православній церкві св. Володимира
відіграється комедіо-оперету зі співами і танцями

„ЗАПОРОЗЬКИЙ КЛАД"

в трьох діях Ванченка-Писанецького

В НЕДІЛЮ, 9. ЖОВТНЯ (OCTOBER 9, 1938)

В ЦЕРКОВНІЙ АВДІТОРІЇ
NINTH AND MELROSE AVENUES, AMBRIDGE, PA.
Початок у годині 7. вечором. — Вступ 35 центів.
Режісер о. Е. Королишин.

Громадяни й Громадянки! Товариство ім. М. Лисенка отсим запрошує Вас усіх на цю прекрасну оперету, дуже цікаву гумором і змістом, де почуєте чудові пісні, побачите гарні танці. Кожний, хто прийде, буде веселий і вдоволений. Аматори докладають усіх сил, щоби поставити свої ролі якнайліпше. Прийдіть, подивіться і приведіть своїх знайомих, а певно не пожалуєте. 232
Комітет.

УКРАЇНСЬКЕ ЖІНОЧЕ ТОВАРИСТВО ІМЕНИ ЛЕСІ УКРАЇНКИ В НЮ ЙОРКУ, Н. Й.

влаштовує

В НЕДІЛЮ, 9. ЖОВТНЯ (OCTOBER 9, 1938)

У WASHINGTON IRVING HIGH SCHOOL,
40 IRVING PLACE, Corner 16th Street, NEW YORK CITY

СВЯТОЧНУ АКАДЕМІЮ-КОНЦЕРТ

НА ПОШАНУ ЛЕСІ УКРАЇНКИ
з нагоди 25-літньої річниці її смерти.

В концертовій частині виступатимуть: Український Молодечий Хор під проводом С. Марусевича; П. Ординський; М. Ґела; знаний скрипак В. Чосник; С. Дусановська; з деклямаціями — А. Хміль, Д. Різник. Промовлятимуть: С. Безручкова, Е. Залевська та в англійській мові Анна Задорожна.

Початок в 7. вечором. — Вступ 40 центів.

Закликаємо всіх українців з Ню Йорку і околиці масовою участю віддати пошану найбільшій українській поетці Лесі Українці, а разом з тим дістати приємність від доброго концертового програму. — **Управа т-ва.**

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

О. Ф., Філядельфія, Па. В „Свободі" ч. 212 був допис про т-во ім. Ольги Басараб, 46 в. С. У. А., в якому помилково було подано, що згадане т-во ухвалило зо своєї каси $5 на Рідну Школу. Ця сума була ухвалена на „Світ Дитини"; а суму $7, вислану через Обєднання і призначену на Рідну Школу, зложив молодий студент університету, Ярослав Фостик.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

АЙРОНДЕКВІТ, Н. Й. Збори Тов. ім. Т. Шевченка, від. 289., відбудуться в неділю, 9. жовтня, в 2. годині пополудні, в тов. Дроня. Проситься членів прибути на ті збори, бо маємо важні справи до полагодження. — Н. Головка, секр.

ЧЕСТЕР, ПА. Звичайні місячні збори Бр. Сош. св. Духа, від. 237., відбудуться в неділю, 9. жовтня, в 2. годині пополудні, в У. Н. Домі. Проситься довгуючих членів старайтеся по можности сплачувати свої залеглости. Хто бажав би заасекуруватися в У. Н. Союзі та стати членом Братства, то проситься його прибути на ті збори. — Уряд.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. Місячні збори Тов. Любов, від. 45., відбудуться в неділю, 9. жовтня, в годині 2. пополудні, в домі Тов. У. А. Горожан, 847 Н. Френклин ул. Проситься членів о численну участь. Напоминається тих, котрі залягають з процентом від позичок, щоби старались вирівняти по можности, бо це зараховується до довгу що рік додається і це робить більшу суму. Хто мав би кандидата в члени, просимо привести, щоби вписати до Союзу. Принимаємо дітей від перших чотирьох тижнів віку. Даємо грамоти обезпечення до трьох кляс з малими місячними вкладками, з готівкою, коли дожиють 16 років. — Василь Стриковський, гол.; Антін Гарасим, кас.; Теодор Малик, секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. Місячні збори Тов. „Зоря", від. 69., відбудуться в суботу, 8. жовтня, в У. Н. Домі, 217-219 Е. 6. вул. Початок у годині 8. вечором. — Уряд.

ПАТЕРСОН, Н. ДЖ. Місячні збори Товариства ім. Тараса Шевченка, від. 64., відбудуться в суботу, 8. жовтня, в годині 7. вечором, на Saint Boniface Hall, 345 Main St. Просимо всіх прибути. — Петро Криловський, предс.; Іван Бурнас, секр.; Сергій Винярський, кас.; Стефан Сосовський, рек. секр.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. Місячні збори Тов. Єдність, від. 163., відбудуться в неділю, 9. жовтня, в Клюбі Горожан, 847 Н. Френклин ул. Початок у годині 1. пополудні. — Уряд.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. Збори Тов. „Мир", від. 324., відбудуться в суботу, 8. жовтня, в 8. год. ввечір. Отсим заявляється, що довжні члени будуть суспендовані. — О. Горохівський, предс.; Н. Бурак, кас.; Мих. Туркот, секр.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

УВАГА! ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА., І ОКОЛИЦЯ! УВАГА!

ОКРУЖНА РАДА ШЕСТИ ВІДДІЛІВ СОЮЗУ УКРАЇНОК АМЕРИКИ У ФІЛЯДЕЛЬФІЇ, ПА.
уладжує

АКАДЕМІЮ-КОНЦЕРТ

в 25. річницю смерти найбільшої по Шевченку поетки ЛЕСІ УКРАЇНКИ

В НЕДІЛЮ, 9. ЖОВТНЯ (OCTOBER 9, 1938)

В САЛІ ТОВАРИСТВА ГОРОЖАН,
849 NORTH FRANKLIN STREET, PHILADELPHIA, PA.
Початок у год. 7. ввечір.

Виступить всім добре відома й улюблена співачка МАРІЯ ГРЕБІНЕЦЬКА з Ню Йорку і проф. ПИЛИП ДУБАС, добре відомий диригент української орхестри у Філядельфії, Па., із своїм смичковим тріом.

Окружна Рада С. У. А. запрошує всіх громадян, товариства, сестрицтва і братства з Філяделфії і околиці. Особисто віддайте поклін памяті великої жінки-громадянки, що будила нас до побідної боротьби за волю України. Приходіть всі на Академії Лесі Українки в неділю, 9. жовтня в год. 7. ввечір. 233

ХМЕЛЬНИЧЧИНА 1648—1649 Р. У ПОЛЬСЬКИХ ВІРШАХ

(3)

Без глузування, одначе з висловом великого болю, про Хмельницького говорить лише один польський віршописець, автор латинської вірші. Для нього він „Богом даний, Хмельницьким названий, бич божий, погубна війна за бунт та зради поляків". Не диво, що поляки авторство тієї вірші приписували самому Хмельницькому, одначе автором не міг бути Хмельницький, бо далі він із обридженням говорить про „схизматиків" і просить Бога, щоби знівечив тих, що хочуть панувати над народом, себто Хмельницького й татар.

— — —

Коли вірити авторам тодішніх польських літописів і віршів, то Хмельниччину віщували заздалегідь ріжні страшні знаки. Про них говорить Зіморович у „Сєлянках" і автор „Сатири". Сам Хмельницький за словами Ґрондзкого (Historia belli cozacco-polonici) користувався ворожбою підчас облоги Замостя. Канонік Ян Битомскі у деннику тієї облоги каже, що ворожка Хмельницького звалася Маруся. Чарами пояснює львівський підкоморій Войтіх Мясковскі пострах, пущений Хмельницьким на поляків під Пилявцями. Ворожбою вважали поляки те, що 5. липня 1649 р. ударив грім і знищив держак гетьманської хоругви в таборі під Збаражем.

Про пилявецьку битву зложили поляки багато віршів. Бо й було про що писати. Велика польська армія втекла майже без бою, оставила артилерію і ввесь табор із величезними багатствами. Табор складався з 100,000 возів. Польські віршописці скидають вину за пилявецький погром на князя Домініка Заславского. А Твардовскі попрікає козакам, що виступили проти панів, бо повинні були виступити проти турків, визволяти одну віру, сербів і болгар і народи коло Дністра та Дунаю. Себто тепер перемінилися нараз у славянофілів, а перед 1648 р. польський уряд під загрозою найтяжчих кар забороняв козаком рушати на море та зачіпати Туреччину.

Від Пилявець Хмельницький подався на Збараж, заняв це місто, далі пішов на Львів. Про облогу Львова нема сучасних польських віршів. Аж геть пізніше поет-львовянин Вартоломей Зіморович описує облогу Львова в поемі „Козачизна" та „Бурда руска". Автор виводить трьох ніби селян і кожний із них оповідає свої пригоди з тих памятних подій. Один був у Львові та перед приходом козаків схоронився у св. Юрі й оповідає сцену здобуття цієї церкви козаками та різні, яку заподіяли вони тут; другий був у якімсь замку (може Високім коло Львова?), також здобутім козаками, а третій у самім Львові, де перебув облогу і бачив відхід козаків.

(Кінець буде).

КЛІВЛЕНД, О. Місячні збори Тов. Сокіл, від. 336., відбудуться в неділю, 9. жовтня, в 1. годині пополудні, в У. Н. Домі. Обовязком кожного члена бути на зборах, бо є справи до полагодження, а також вирівняти свої вкладки. І членкині повинні бути присутні. — Тимко Кальмук.

КЛІВЛЕНД, О. Місячні збори Тов. ім. Івана Франка, від. 334., відбудуться в неділю, 9. жовтня, в У. Н. Домі, в 12. годині вполудне. Проситься усіх членів прийти на збори і вирівняти свої залеглости. — Микола Задерецький, предс.; Стефан Морозович, фін. секр-кас.; Іван Жук, рек. секр.

БРІДЖПОРТ, КОНН. Місячні збори Тов. Укр. Січ, від. 59., відбудуться в суботу, 8. жовтня, в годині 7:30 вечором, в гали під церквою. Проситься усіх членів явитись на зборах на означений час і заплатити місячну вкладку чи довг. Є багато справ — присутність членів є конечна. Не думайте, члени, що збори скликається для уряду. Противно, уряд скликає збори для членів. Тому кожний член є обовязаний на кожді збори явитись, бо без членів сам уряд не може ніякої справи рішати. Уряд може багато добра зробити для членів, для місцевого відділу і для У. Н. Союзу. Мусимо розуміти, що У. Н. Союз не є тільки асекурація. Противно, є більше привілеїв, котрих багато членів можливо і не знає. Як члени не учащають на збори, то тим самим відбирають охоту до праці урядникам. — Уряд Тов.

НЮАРК, Н. ДЖ. Місячні збори Тов. ім. Михайла Грушевського, від. 219., відбудуться в неділю, 9. жовтня, в годині 2. пополудні, в укр. правосл. гали, 675 South 19th St. Проситься членів прийти на збори на означений час, бо є важні справи до полагодження. Так само напоминається членів памятати платити свої вкладки на зборах. — Т. Боднар, предс.; М. Соколовський, кас.; А. Мудровський, секр.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ФРАНКФОРД, ПА. Місячні збори Тов. ім. Дм. Вітовського, від. 268., відбудуться в суботу, 8. жовтня, точно в годині 7:30 ввечір, в домі Укр. Громади, 2171 Вакелінґ ул. Обовязком кожного члена прибути на ці збори, бо є важні справи до полагодження. Кожний член обовязково мусить взяти тікет на баль. Хто з членів має знайомих, просимо привести їх на збори і вписати до У. Н. Союзу, за що отримає нагороду. Довгуючих проситься вирівняти довг, бо в противнім разі поступиться згідно зо статутом. — М. Андрієв, пр.; Г. Михалюк, кса.; П. Омелян, секр.

СКРЕНТОН, ПА. Місячні збори Тов. Над Збруча, від. 280., відбудуться в неділю, 9. жовтня, в годині 2. пополудні, в Укр. Гор. Клюбі, 608 Вест Лакавана Еве. Присутність всіх членів є обовязкова. Припоминається довгуючим членам, щоби старалися вирівняти свої залеглости. — Р. Рубльовський, секр.

БРОНКС, Н. Й. Місячні збори Тов. Згода, від. 210., відбудуться в неділю, 9. жовтня, в 2. годині пополудні, в салі на 2861 Eastern Boulevard. Просимо всіх членів прибути на означений час, бо маємо балеві справи до вирішення. — Теодор Давидів, предс.; Володимир Баковський, кас.; Іван Франко, секр.

Що робити?
Стрінулися дві студентки.
— Порадь мені, — каже одна — що я маю робити? Чи слухати медицини й бути доктором, чи вислухати медика й бути докторовою?
